Sigbjørn Obstfelder (1866-1900)

Tekst:
Ariane Schjelderup og Øyvind Olsholt
Filosofiske spørsmål:
Øyvind Olsholt
Sist oppdatert: 15. november 2003

Sigbjørn Obstfelder ble født i Stavanger i 1866, og gikk på gymnaset der. Han interesserte seg tidlig for språk og diktning, og allerede som 16-åring begynte han å samle nedtegnelser til det som senere ble hans Erindringer fra Strand Sogn. Han var en følsom, drømmende ung mann med sans for musikk, noe som satte sitt preg på det han skrev; i diktene hans er det som om vi finner musikken i språket.

I 1886 flyttet han til Kristiania (Oslo) for å studere språk (norsk, tysk, fransk og engelsk), og bodde på studenterhjem. Men så forlot han språkstudiene for å gjøre noe mer praktisk; høsten 1888 begynte han på Kristiania tekniske skole. Han fortsatte å skrive, var medredaktør av Samfundsbladet, internavisen i Det norske Studentersamfund, og i anledning studenterhjemmets jubileum i 1889 forfattet han sin første bok, Heimskringla (Heimskringlam edidit Sigbioernes). Heimskringla var studenterhjemmets historie skrevet i vittig sagastil med kommentarer.

Men utferdstrangen var stor, så året etter reiste han til Milwaukee, USA, for å arbeide som maskiningeniør. Obstfelder trivdes dårlig med livet i Statene, og reiste etter kort tid tilbake til Kristiania, syk og nedtrykt. Han var i psykisk ubalanse (det hadde vært tilfeller av sinnssykdom i familien), og hadde en lengre sykeperiode hvor han bl.a. bodde hjemme hos faren i Stavanger. Han arbeidet litt som vikar i skolen, og kom tilbake til Kristiania i 1892.

Sommeren 1892 offentliggjorde Obstfelder fire dikt i tidsskriftet Samtiden. De fikk en viss oppmerksomhet pga. hans utradisjonelle og originale stil, og maleren Edvard Munch ble inspirert til å lage tre vignetter til diktene. Hans første diktsamling, *Digte*, utgitt senere samme år, ble en sensasjon. Mange reagerte negativt på hans barnlig undrende og drømmeaktige stil hvor han brukte ordenes rytme på en helt ny måte: diktene hans var rimfrie og ustrofisk oppbygget. Man mente diktene brøt med den «sunde borgerlige sans» og derfor ikke var høyverdig dikterkunst. Om man sammenligner med

f.eks. Welhaven er det ikke vanskelig å se hvorfor de reagerte. Men ingen kunne lenger stille spørsmålstegn ved hans begavelse som skjønnlitterær forfatter da han gav ut to korte noveller i 1895, *To Noveletter (Sletten og Liv)*, og senere fortellingen *Korset* og dramaet *De røde dråber* (som allikevel ble refusert på teateret) i 1896.

Han vant derfor offentlig anerkjennelse, selv om det fremdeles var mange som ikke likte ham, og fikk etterhvert flere stipendier, noe som gjorde det mulig for ham å reise rundt i Europa. Han var allikevel stadig i pengenød, og noen av reisene gikk han til fots. Han ble på denne måten kjent med Sverige, Danmark, Tyskland, Italia, Frankrike og England, og giftet seg i 1898 med Ingeborg Weeke, som var fra København.

Vinteren 1899 ble han syk i Berlin og vendte hjem til Ingeborg i København hvor han døde sommeren 1900 like etterat han hadde ferdigstilt En prests dagbog – det verk som skulle gi ham anerkjennelse fra alle hold. Han ble forresten begravet på samme dag som hans eneste barn (en datter) ble født.

På Obstfelders grav i København er det senere reist en byste laget av billedhuggeren Gustav Vigeland, og en tilsvarende er reist i Stavanger, Obstfelders fødeby.

Dikteren Sigbjørn Obstfelder bemerker seg med sine skildringer av angst og ensomhetsfølelse. I diktene hans finner vi også sporene av kjærligheten som en grunnkraft i tilværelsen.

Filosofiske spørsmål

1. *Samtiden reagerte negativt på diktene hans fordi stilen brøt fullstendig med tradisjonen: Obstfelder lot ikke verselinjene rime og han forandret også rytmen i rimet. Er det alltid slik at den som forsøker seg på noe nytt og annerledes blir møtt med fordømmelse av folk flest? Eller er dette bare slikt som skjedde i «gamle dager» (da folk ikke visste bedre)? Hvorfor reagerer vi slik? Hvorfor er mange redd for det som er nytt og ukjent? Kan det av og til være lurt å være skeptisk til ting som bryter med det vante og trygge? Når bør vi vise skepsis og når bør vi ta imot det nye med åpne armer? Har det noe å si hvem det er som bryter med det trygge og vante? Hadde du vist mindre skepsis dersom det var:*

   – et menneske du kjenner?
   – et menneske med høy kompetanse på det aktuelle området?
   – mennesker med mye makt, f.eks. myndighetspersoner?
   – et menneske som selv ikke har noe å vinne på å bryte med det vante, men som gjør det likevel?

   Er det visse situasjoner der vi bør vise større skepsis enn ellers? Kan du i tilfelle gi eksempler på slike?

2. *Mange reagerte også på at diktene hans ikke var «høyverdige», dvs. at stilen hans var litt barnlig og at han kunne skrive om helt hverdagslige ting som et barn kunne være opptatt av (se f.eks. diktet Regn). Kan du forstå en slik kritikk? Kan det tenkes gode grunner for å opprettholde et krav om en «høyverdig» litteratur? Hva burde litteraturens høyverdighet isåfall bestå i:*

   – at den er sømmelig (dvs. at den ikke støter eller krenker noen)?
   – at den følger de stilregler som til enhver tid gjelder for denne kunstarten?
   – at den bare handler om ting som voksne, fornuftige mennesker er opptatt av?
   – at den fokuserer på spørsmål som er relevante for menneskets åndelige vekst og modning?
   – at den bare handler om menneskets veier til Gud?
   – at den aldri handler om noe som har med det dyriske og sanselige å gjøre?
   – at den viser respekt for språket og for språklig estetikk

   Hva er det «dyriske» og hva er det «sanselige» ved et

menneske? Er det mulig å skille mellom det dyriske og det høyverdige ved et menneske? Hvis ja, er det mulig å satse på bare en av delene i et menneskeliv? Hvis nei, er det da mulig å opprettholde et krav om en høyverdig kunst?

3. *Til tross for at mange mennesker var negativt innstilt til kunsten hans, oppnådde han altså allikevel berømmelse og anerkjennelse til slutt. Når tror du et menneske er på sitt mest skapende: i medgang eller i motgang? Kan et menneske yte sitt beste uten aldri å møte motgang eller motstand? Betyr dette isåfall at vi bør slutte å hjelpe mennesker som har det vanskelig? Kan et menneske, til tross for stadig oppmuntring, støtte og medgang, forfalle til latskap og udugelighet? Betyr dette isåfall at vi bør begynne å motarbeide mennesker som har det for lett?*